

Hafni fortæller: Det gådefulde i mennesket

Forfatteren Helle Helle, fotograferet af Mikkel Carl.

Emil Bakkendrup
10.09.2023

BØGER // ANMELDELSE – I Helle Helles nye roman, *Hafni fortæller*, befinder hovedpersonen, en kvinde midtvejs i tilværelsen, sig i en eksistentiel undtagelsestilstand. Det har vi set før. Men nu graver forfatteren dybere og gør menneskets handlen endnu mere fascinerende, humoristisk og uforklarlig. Hun tager direkte favntag med mørket, der er et vilkår for os alle, skriver Emil Bakkendrup.

ROMAN: Hafni fortæller

Forfatter: Helle Helle

Forlag: **Gutkind**, 2023.

Rammen for fortællingen er enkel: Hafni, en kvinde på 48, skal skilles og tager nu ud på en smørrebrødsrejse fra Frederikssund til sønderjysk kaffebord i Gråsten over Sydfyn. På en rastepads ringer hun til sin veninde, hun ikke har talt med i 13 år, der også bliver bogens fortæller. Til hende beretter Hafni om rejsen, der ikke går helt efter planen.

Men bag det enkle udgangspunkt findes stor kompleksitet, som nu dukker op. For det er ikke helt tydeligt, hvorfor hun forlader sin mand og drager ud på smørrebrødsrejsen, eller hvad meningen med den skal være.

I mine øjne afspejler mysteriet de mysterier, der ellers findes i tilværelsen. Og hos Helle Helle føles det fortsat anderledes end hos andre forfattere. Her behøves ikke en vis litterær uddannelse for at kunne være med – som fx komplekse digtsamlinger ofte gør. Helle Helle aktiverer derimod læserne og lader dem digte med videre.

Og det fungerer virkelig godt. Jeg sad i hvert fald under læsningen og forsøgte at løse mysteriet og havde en forestilling om, at det endda også nok var et mysterium for Hafni selv.

Mørket i Hafni

Der er ingen tydelige svar. Dog får vi i løbet af romanen af vide, at Hafni har et uforståeligt mørke i sig:

”Hun vil alligevel sige noget om det mørke, hun ikke vil sige noget om. Hun kan træde leende ud ad en hoveddør eller stå ved et springvand, være midt i en sætning. På et splitsekund, hun kan ikke beskrive det anderledes, vælder mørket ned oppefra og fylder hendes luftveje. Men hun taler videre og kan også fortsat le. Hendes øregange angribes af garnnøgler, kæben flygter” (26).

Og vi bliver også igennem romanen beriget med tilbageblik, der kaster lys på, hvordan mørket nok er blevet stærkere op til skilsmissen, og at rejsetrangen begynder at indfinde sig. Som i disse kondenserede, næsten kortprosaagtige, tekststykker, der synes bevidst tæt på monoton:

”Ikke udtværing af insekter med klud på væg. Undgå støvsugermærker i loft. Ikke metal på teflon. Visse edderkopper afgiver brun væske. Fastbrændt sovs fjernes med skurepulver. Ikke sukker på keramisk komfur” (93) – og sådan fortsætter det i flere linjer derefter.

“Der er få som Helle Helle, der kan løfte noget så almindeligt som smørrebrød og pumps til at blive nærmest liv og død

Hvorfor er hun så utilfreds med sin tilværelse? Er det pligtopfyldende liv blevet for utåleligt, eller er hun umærkeligt blevet uigenkendelig for sig selv? Og kompleksiteten bliver ikke mindre af, at erkendelsen om, at hun vil ændre sig, kommer efter rejsen:

”Hafni siger: Jeg vil ikke være mig. / Jeg vil lave mig selv om. / Jeg ved ikke, hvordan jeg skal lave mig selv om. (10)”

Udsagnet gengives af en fortæller, som Hafni ikke har set i 13 år. Hvilken betydning har det?

Som læser skærpes ens indlevelse og opmærksomhed på teksten, når man forsøger at opklare mysteriet. En myriade af bud på forklaringer opstår i forsøget på at forstå Hafni og hendes mørke, men intet synes at være fyldestgørende.

Ting og indtag udgør vigtige kendetegn

Vi kommer tættere på Hafni gennem beskrivelsen af hverdagsgenstande i Hafnis liv. Opmærksomheden på dem er en fast bestanddel i Helle Helles romaner, og de synes at være fyldt af betydning.

Der er selvfølgelig smørrebrødet og alkoholen, som hun fortærer i et væk: ”Hun bestilte karrysild og kartoffelmad. Fadøllen skyllede køligt gennem spiserøret, hun kunne nærmest følge den ned i maven. Silden havde en bismag, måske var det gurkemeje. Hun kiggede ud ad vinduet. En pause måtte indlægges, smørrebrødet skulle ikke sluges”.

Den hektiske spisning og drikning giver fornemmelsen af, at hun skal nå noget, flygte fra noget eller i hvert fald distrahere sig selv – måske fra mørket, der fortsat dukker op i hendes bevidsthed og i teksten.

Roman Gutkind

Helle Helle Hafni fortæller

Lige så vigtig som smørrebrødet er hendes pumps. Selv fortælleren kommenterer dem, da Hafni fortæller om sit besøg ved Nyborg Strandcamping: ”De evige pumps i

hånden”.

De højhælede sko bliver et motiv, der går igen i resten af romanen, og som er ladet med betydning: ”Hun skiftede fra kondisko til pumps, trippede ind på hotellet” (11) og ”skiftede fra pumps til kondisko og tilbage igen” (17). ”Hun bevægede tæerne i sine kondisko, havde ikke fået skiftet til pumps” (95).

Hvorfor er de pumps så vigtige? Der fortælles om engang, hvor hun mødte en mand og ”otte år senere købte hun sine første pumps på en københavnertur og stavrede op og ned ad Strøget durk ind i to ligtorne for at få tiden til at gå” (141). Vi forstår, at pumps minder hende om denne livlige hændelse, og måske giver det hende en øjeblikkelig følelse af en tid før ”de praktiske kondisko”.

Der er få som Helle Helle, der kan løfte noget så almindeligt som smørrebrød og pumps til at blive nærmest liv og død. Vi kommer tættere på karakteren og mørket, men fanger stadig ikke helt sagens kerne.

Finder stadig nye veje

Det føles som en stor begivenhed, når Helle Helle igen udgiver en roman. Og med *Hafni fortæller* er det bestemt ikke anderledes – og fuldt fortjent.

Hun anvender nye og mere komplekse måder at blive klogere på sine karakterer gennem sproget, hvad enten det er ved inddragelse af hverdagsgenstande, intertekstualitet (fx spiller Bob fra romanen af samme navn en rolle i denne roman, og Hafni selv er en biperson i romanen *de*) eller formeksperimenter.

Og med *Hafni fortæller* har hun gjort os klogere på mørket, der er et vilkår for alle, men sjældent utvetydigt eller begribeligt. Tak for den berigelse.

Læs også Marie Pinholt Krabbes anmeldelse af Katrine Marie Guldagers bog, Endnu en dag i Guds skaberværk, her.

Helle Helle

livskrise

Emil Bakkendrup

Emil Bakkendrup, født 1990. Han er uddannet BSc i Arkitektur fra AAU, men har efterfølgende læst Dansk på SDU, som han snart gør færdig. Hans interesse er bredt indenfor arkitektur og litteratur (og gerne sammen), men særligt den smalle litteratur...